

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ
& ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ**

Ταχ. Διεύθυνση : Σταδίου 27
Ταχ. Κώδικας : 101 83 Αθήνα
Πληροφορίες : Ι. Ντούμα
Τηλέφωνο : 210 3744607
Fax : 210 3744616

11 3AK 4.1.11
Αθήνα, 23 Δεκεμβρίου 2010
Αρ. Πρωτ.: 73396

ΠΡΟΣ:

1. Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
 - α. Γραφείο Υπουργού
 - β. Γενική Διεύθυνση Διοίκησης Διεύθυνση Διοικητικού Αμαλιάδος 17, 11523 Αθήνα
 2. Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
 - α. Γραφείο Υπουργού
 - β. Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης και Τεχνικών Υποδομών Αριστοτέλους 17, 101 87 Αθήνα
 3. Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού
 - α. Γραφείο Υπουργού
 - β. Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης Διεύθυνση Διοικητικού Μπουμπουλίνας 20, 106 82 Αθήνα
 4. Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου
 - α. Γραφείο Γενικού Γραμματέα
 - β. Γενική Διεύθυνση
 - βα. Διεύθυνση Διοίκηση Περιφέρειας
 - ββ. Γραφείο Εθνικών Κληροδοτημάτων
- Π. Κουντουριώτου 77, 81100 Μυτιλήνη

ΘΕΜΑ: Σκυλίτσειο Ίδρυμα

ΣΧΕΤ.: Το αριθ. 816/ΕΕ-73/ΣΑΚ/7.10.2010 έγγραφο της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού

Σας διαβιβάζουμε φωτοαντίγραφο του ανωτέρω σχετικού εγγράφου της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, το οποίο αφορά στο αντικείμενο του θέματος και παρακαλούμε, αφού εξετάσετε τα διαλαμβανόμενα σε αυτό, για τις τυχόν ενδεικνυόμενες ενέργειές σας.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Κ.Α.Α.

ΙΩΑΝΝΑ ΤΣΑΚΑ

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΚΥΡΙΜΗΙΣ

Κοινοποίηση:

✓ Ελληνική Εταιρεία
Τριπόδων 28, 105 58 Αθήνα

Εσωτερική Διανομή:

Γραφείο Υπουργού
(σχετ. έγγραφο: 3926/12.10.2010)
Γραφείο Γενικού Γραμματέα
(σχετ. έγγραφο: 9588/3.11.2010)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Αρ. Πρωτ.

841

Ημερομηνία

20.10.10

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Μυτιλήνη, 11 Οκτωβρίου 2010

αρ. πρωτ.:ΥΠΠΟΤ/ΥΝΜΤΕΒΑ/ 2363

Ταχ/κή Δ/νση : Βουρνάζων 19
Μυτιλήνη τ.κ. 81100
Πληροφορίες : Ανδριανή Διαγουμά
Τηλέφωνο : 22510 40511
Fax : 22510 40500
E- mail account : ynmbe@culture.gr

Προς :- - Υπουργείο Πολιτισμού & Τουρισμού
Γρ. Γενικής Γραμματέως Πολιτισμού
Μπουμπουλίνας 20-22,
10682 Αθήνα
Κοιν: 1. Γενική Δ/νση Αναστήλωσης
Μουσείων και Τεχνικών Έργων
Πλ. Καρύτση 12, 10561 Αθήνα
✓ 2. Ελληνική Εταιρεία
Περιβάλλοντος και Πολιτισμού
Τριπόδων 28, 10558 Αθήνα

**Θέμα: Προστασία κτηρίων της Χίου, φερόμενης ιδιοκτησίας του Σκυλίτσειου
Νοσοκομείου Χίου**

Σε απάντηση του αριθμ. πρωτ. ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΜΤΕ/90583/2206/24.9.2010 εγγράφου σας με το οποίο διαβιβάσατε στην Υπηρεσία μας το υπ. αριθμ. 5542/21-9-2010 έγγραφο της κας Γενικής Γραμματέως Πολιτισμού σχετικά με την προστασία κτηρίων της Χίου, φερόμενης ιδιοκτησίας του Σκυλίτσειου Νοσοκομείου Χίου έχουμε να σας γνωρίσουμε τα παρακάτω:

Για το θέμα της προστασίας και αξιοποίησης των εν λόγω κτηρίων της Χίου έχουν γίνει δύο επερωτήσεις στη βουλή, η πρώτη από τους βουλευτές κ.κ. Φ. Κουβέλη, Θ. Λεβέντη, Ν. Τσούκαλη, Γρ. Ψαριανού και η δεύτερη από τον βουλευτή κ. Βαΐτση Αποστολάτο. Οι επερωτήσεις διαβιβάστηκαν στην Υπηρεσία μας από το γραφείο Κοινοβουλευτικού Ελέγχου του γραφείου Υπουργού του ΥΠΠΟΤ με αριθμ. πρωτ. ΥΠ.ΠΟ.Τ./ΓΡ.ΥΠ./Κ.Ε./154/2-9-2010 και ΥΠ.ΠΟ.Τ./ΓΡ.ΥΠ./Κ.Ε./230/20.9.2010 αντίστοιχα και απαντήθηκαν από την Υπηρεσία μας με τα αριθμ. πρωτ 2073/6.9.2010 και 2236/27.9.2010 έγγραφά μας.

Όπως διεξοδικά έχουμε αναφέρει στα παραπάνω έγγραφα και βάσει των αρμοδιοτήτων της Υπηρεσία μας καθώς και των διατάξεων του Ν. 3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς» για τα ακίνητα του Σκυλίτσειου Νοσοκομείου τα οποία βρίσκονται στη Χίο ισχύουν τα εξής:

α) Τα αναφερθέντα στον συνημμένο κατάλογο αγροτεμάχια και περιβολοχώραφα , εντός των οποίων περιέχονται αρχοντικά και άλλες αξιόλογες κατασκευές όπως μαγγανοπήγαδα, στέρνες, βοηθητικά κτίσματα βρίσκονται εντός του ιστορικού τόπου του Κάμπου της Χίου και τα περισσότερα από αυτά έχουν χαρακτηριστεί ως διατηρητέα.

Ο Κάμπος δε, με την υπ' αριθμ. ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2492/33922/10.8.1990 Υπουργική Απόφαση, κηρύχθηκε ιστορικός τόπος γιατί αποτελεί μοναδικό οικιστικό-γεωργικό σύνολο στον Ελλαδικό χώρο. Η Απόφαση αναφέρεται στην αρμονική συνύπαρξη της κατοικίας, με τις γεωργικές λειτουργίες στα 200 περίπου «ιστορικά» κτήματα, τα περιβαλλόμενα με «υψηλούς περίτεχνους μαντρότοιχους» και στα αρχοντικά που τα θεωρεί υψίστης ιστορικής και αρχιτεκτονικής σημασίας στο σύνολό τους, με τις βοτσαλωτές αυλές, τα μαγγανοπήγαδα, τις στέρνες, τις πέργκολες, τα καλλωπιστικά γλυπτά κ.α. θεωρώντας τα «ζωντανή πηγή πληροφόρησης» από τον 14ο αιώνα μέχρι σήμερα για την ιστορία της Χίου. Στη συνέχεια με αποφάσεις του Υπουργού Πολιτισμού και με τη συμβολή και της Υπηρεσίας μας κηρύχθηκαν ως διατηρητέα αρκετά κτίσματα με τα περιβόλια τους.

Τα “ιστορικά κτήματα” του Κάμπου ανέρχονται, όπως προαναφέρθηκε, περίπου στα 200 σύμφωνα με τον κτηματολογικό χάρτη του Α. Smith, μέσα στα οποία περιλαμβάνονται τα κυρίως κτίσματα, βοηθητικά κτίσματα και αξιόλογες κατασκευές όπως στέρνες, μαγγανοπήγαδα κ.α.

Παρά τις διαρκείς προσπάθειες της Υπηρεσίας μας, ο Κάμπος απαξιώνεται λόγω της εγκατάλειψης των κτηρίων αυτών από τους ιδιοκτήτες τους και καταστρατηγείται λόγω της συνεχούς κατάρτησης των περιβολιών και της οικοδομικής ασυδοσίας. Για τον λόγο αυτό η Υπηρεσία μας έχει κατά καιρούς εκφράσει την άποψη ότι είναι αναγκαία η επανεξέταση, με αυστηρότερα θεσμοθετημένα μέτρα του τρόπου αντιμετώπισης της δόμησης της απόδοσης χρήσεων και των συνεχόμενων κατατμήσεων των περιβολιών και των γηπέδων. Επίσης θεωρούμε απαραίτητη την άμεση λήψη, τουλάχιστον σε επίπεδο σωστικών μέτρων(αντιστηρίξεις, υποστυλώσεις, βασικές στατικές επεμβάσεις) στα πιο αξιόλογα μνημεία του Κάμπου τα οποία έχουν εγκαταλειφθεί, αποδομούνται και καταρρέουν με την πάροδο του χρόνου, ώστε να διασωθεί, όσο είναι πια εφικτό ,μέρος της φυσιογνωμίας του ιστορικού τόπου.

β) Όλα τα παραπάνω μνημεία εντός του Κάμπου, καθώς και τα αξιόλογα διατηρητέα κτήρια της πόλης της Χίου ανήκουν σε ιδιώτες ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου όπως και οι ιδιοκτησίες του Σκυλίτσειου νοσοκομείου.

Για τα πάσης φύσεως θέματα που ανακύπτουν κατά καιρούς και αφορούν τα εν λόγω μνημεία, η Υπηρεσία μας ενεργεί στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων που προβλέπονται στα σχετικά άρθρα από τον Ν. 3028/2002 « Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς» και από την αριθμ. ΥΠΠΟ/ΔΟΕΠΥ/ΤΟΠΥΝΣ/15/3696 απόφαση που δημοσιεύθηκε στα Φ.Ε.Κ 70/Β/20-1-2004 , ΦΕΚ 180/Β/30-1-04 “περί μεταβίβασης αρμοδιοτήτων του Υπουργού Πολιτισμού στις Περιφερειακές και Ειδικές Περιφερειακές Υπηρεσίες αρμοδιότητας της Γενικής Διευθύνσεως Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Γενικής Διευθύνσεως Αναστήλωσης , Μουσείων και Τεχνικών Έργων του Υπουργείου Πολιτισμού”.

Ειδικότερα, επισημαίνουμε ότι το άρθρο 11 του Ν. 3028/2002, ως προς τις υποχρεώσεις κυρίων, νομέων ή κατόχων ακινήτων μνημείων αναφέρει τα παρακάτω:

1. Ο κύριος, ο νομέας ή ο κάτοχος ακινήτου μνημείου ακινήτου μέσα στο οποίο διατηρείται ακίνητο αρχαίο, οφείλει να συνεργάζεται με την Υπηρεσία και να ακολουθεί τις υποδείξεις της για τη διατήρηση, την ανάδειξη και εν γένει την προστασία του μνημείου. Οφείλει επίσης να επιτρέπει την περιοδική ή έκτακτη επιθεώρηση του μνημείου από την Υπηρεσία μετά από έγγραφη ειδοποίηση και να ειδοποιεί χωρίς υλαίτια καθυστέρηση την Υπηρεσία για κάθε γεγονός που μπορεί να το θέσει σε κίνδυνο.
2. Ο κύριος ή ο νομέας μνημείου υποχρεούται να μεριμνά για την άμεση εκτέλεση των εργασιών συντήρησης, στερέωσης ή προστασίας ετοιμόρροπου μνημείου χωρίς υλαίτια καθυστέρηση, με δική του δαπάνη και υπό την εποπτεία και τις υποδείξεις της Υπηρεσίας σύμφωνα και με τις διατάξεις των άρθρων 40 και 41. Αν ο κύριος ή ο νομέας αδρανή, την ίδια υποχρέωση έχει ο κάτοχος, ο οποίος μπορεί να αναχθεί κατά του κυρίου ή του νομέα. Αν η Υπηρεσία κρίνει ότι καθυστερεί η εκτέλεση των εργασιών συντήρησης ή στερέωσης για οποιονδήποτε λόγο ή ότι αυτές είναι ανεπαρκείς, μπορεί να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα, διατηρώντας τη δυνατότητα να καταλογίζει το σύνολο ή μέρος της σχετικής δαπάνης σε βάρος των υπόχρεων κατά τις σχετικές περί εισπράξεως δημοσίων εσόδων διατάξεις. Το Δημόσιο ή οι Ο.Τ.Α. υποχρεούνται να καλύπτουν το σύνολο ή μέρος των δαπανών συντήρησης, στερέωσης ή άλλης εργασίας προστασίας μνημείου που δεν τους ανήκει, εφόσον αυτές αφορούν μνημείο που κρίνεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου ότι πρέπει να καταστεί επισκέψιμο για το κοινό και υπερβαίνουν ένα εύλογο ποσό, ο κύριος, ο νομέας ή ο κάτοχος δεν είναι υλαίτιος για τη φθορά που το μνημείο έχει υποστεί και η οικονομική κατάσταση του υπόχρεου δεν του επιτρέπει να καταβάλει τη δαπάνη. Στην περίπτωση αυτή ο κύριος, ο νομέας ή ο κάτοχος του μνημείου οφείλει να επιτρέπει την πρόσβαση του κοινού σε αυτό υπό προϋποθέσεις και για χρονικό διάστημα που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου.

Με γνώμονα τις παραπάνω διατάξεις και πάντα σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, προκύπτει ότι σε όλες αυτές τις περιπτώσεις των εγκαταλελειμμένων αρχοντικών, φερόμενης ιδιοκτησίας του Σκυλίτσειου Νοσοκομείου πολλά από τα οποία, κυρίως εντός του Κάμπου, κινδυνεύουν από απαξίωση και άμεση κατάρρευση είναι αναγκαία σε πρώτο στάδιο, με μέριμνα των ιδιοκτητών, η λήψη σωστικών μέτρων στερέωσης του φέροντα οργανισμού (αντιστηρίξεις, υποστυλώσεις, περίδεση τοιχοποιιών και περιμετρική περίδεση στη στάθμη της στέγης, κ.τ.λ.) και σε δεύτερη φάση η σύνταξη τεκμηριωμένης και ολοκληρωμένης μελέτης αποτύπωσης και αποκατάστασης (σύμφωνα με τις προαναφερθείσες διατάξεις του αρχαιολογικού νόμου). Ως εκ τούτου, ο νόμιμος ιδιοκτήτης του μνημείου θα πρέπει να μεριμνεί απροφάσιτος, χωρίς αναβολή, για την αποκατάστασή του, εκπονώντας εμπεριστατωμένη μελέτη, η οποία θα πρέπει να υποβάλλεται προς έγκριση, στις συναρμόδιες Υπηρεσίες του ΥΠΠΟ.

Η Υπηρεσία μας κατά τις αυτοψίες που διενεργεί στον Κάμπο και στην πόλη της Χίου έχει επισημάνει την εγκατάλειψη των κτηρίων αυτών και την αδράνεια των ιδιοκτητών ως προς τη λήψη μέτρων προστασίας και συντήρησής τους, γεγονός που θα απαιτούσε σύμφωνα με το άρθρο 11, παρ. 2 την άμεσή επέμβασή της για την λήψη από μέρους της των αναγκαίων μέτρων στερέωσης, αλλά λόγω έλλειψης προσωπικού και λόγω του ότι δεν υπάρχουν οι απαραίτητες πιστώσεις δεν έχει την δυνατότητα να προχωρήσει στην εκτέλεση σωστικών επεμβάσεων ούτε και στην εκτέλεση εργασιών δομικής αποκατάστασης των μνημείων αυτών.

Η πρόταση της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού ως προς την διαχείριση και προστασία των ιδιοκτησιών του Σκυλίτσειου Νοσοκομείου, με στόχο την βιώσιμη διατήρηση αυτών και κατ' επέκταση και μέρους των οικιστικών συνόλων στα οποία χωροθετούνται βρίσκει σύμφωνη την Υπηρεσία μας, στα πλαίσια που αυτή η πρόταση σε επίπεδο μελετών και υλοποίησης:

α) Υπακούει στις αρχές και στα κριτήρια που διέπουν την συντήρηση, την προστασία, την αποκατάσταση και την ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς όπως αυτά καθορίζονται στη Διεθνή Νομοθεσία περί προστασίας μνημείων με τον Χάρτη της Βενετίας, της Διακήρυξης του Άμστερνταμ, τον Χάρτη της Burra, τη Σύμβαση της Γρανάδας και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς καθώς και στο κείμενο με τις συστάσεις για την ανάλυση, συντήρηση και δομητική αποκατάσταση της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της ISCARSAH του ICOMOS

που έχουν επικυρωθεί με τη μορφή Χάρτας κατά τη Γενική Συνέλευση της Zimbabwe το 2003.

Β)Σέβεται τις διασωζόμενες από το παρελθόν σημαντικές αρχιτεκτονικές και περιβαλλοντικές αξίες των μνημείων και ειδικότερα σε ό,τι αφορά τον ιστορικό τόπο του Κάμπου, τα πρότυπα που σφράγισαν την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική του, την παραδοσιακή τυπολογία και μορφολογία του καθώς και τον αγροτοπαραγωγικό του χαρακτήρα μέσα από τον συνδυασμό κατοικίας-περιβολιού.

γ) Η επανάχρηση των κτηρίων, όπως αυτή περιγράφεται στην πρόταση της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού δεν θα πρέπει να έχει ως στόχο την εμπορική εκμετάλλευση των κτισμάτων αυτών η οποία συχνά συνεπάγεται τη βίαια προσαρμογή τους στη νέα χρήση με αποτέλεσμα την καταστροφή της αρχικής τυπολογικής διάθρωσης και κατ' επέκταση την απώλεια της βασικής δομής τους και την σημαντική αλλοίωση του στατικού τους συστήματος. Βασική παραδοχή της πρότασης επανάχρησης θα πρέπει να είναι η επίτευξη ήπιων μορφών επέμβασης και η ένταξη χρήσεων των οποίων το κτηριολογικό πρόγραμμα θα δίνει προτεραιότητα στην διατήρηση του ιστορικού κελύφους και θα προσαρμόζεται σε όλα τα δεδομένα του ιστορικού κτηρίου ώστε να διατηρηθεί η ταυτότητα και η δομή του.

Εν κατακλείδι, η Υπηρεσία μας, εφ' όσον εξασφαλίζονται όλα τα παραπάνω, θα συνδράμει, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων και των δυνατοτήτων της σε οποιαδήποτε εμπεριστατωμένη και ουσιαστική ενέργεια διάσωσης και αποκατάστασης των εν λόγω μνημείων.

Η Προϊσταμένη της
Υ.Ν.Μ.Τ.Ε. Βορείου Αιγαίου

Μαρία Τσιπανλή - Δανιά
ΠΕ Μηχανικών- Αρχιτεκτόνων
με βαθμό Α'

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος και Πολιτισμού
Τοπική Επιτροπή Χίου

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΜΠΟΥ ΤΗΣ ΧΙΟΥ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΙΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΕΣ ΤΟΥ ΣΚΥΛΙΤΣΕΙΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΧΙΟΥ

Χίος, 24 Οκτωβρίου 2010

Με αφορμή το έγγραφο της Υπηρεσίας Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Βορείου Αιγαίου ΥΠΠΟΤ/ΥΝΜΤΕΒΑ/2363 της 11 Οκτωβρίου 2010 που μας κοινοποιήθηκε η Τοπική Επιτροπή Χίου της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού θα ήθελε να εκφράσει τις παρακάτω σκέψεις:

Σε σχέση με την κατεδάφιση τμήματος του πύργου Σκυλίτση, έχουμε την αίσθηση ότι δεν έγινε τίποτε από τα όσα προβλέπει ο νόμος: ούτε το Σκυλίτσειο Νοσοκομείο ως κύριος και νομέας του μνημείου μερίμνησε για τη συντήρησή του, ούτε ειδοποιήθηκε από το Πολεοδομικό Γραφείο του Δήμου Χίου ή την Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων να προβεί σε άμεσες στερεωτικές εργασίες, ούτε οι δύο παραπάνω φορείς προχώρησαν στα μέτρα που προβλέπει το άρθρο 41 του Ν. 3028/2002, παρ' ότι η Υπηρεσία και οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι αυτοί στους οποίους αφήνει ο Νόμος την αρμοδιότητα να μεριμνήσουν σε περίπτωση ετοιμόρροπων μνημείων. Αντί της λήψεως των έκτακτων μέτρων αντιστήριξης από την Υπηρεσία ή το Δήμο, όπως ακριβώς προβλέπει ο νόμος για την προστασία των αρχαιοτήτων, με προφορικές συνεννοήσεις προχώρησαν στην κατεδάφιση τμήματός του, στο ύστατο μέτρο που προβλέπει ο νόμος, μόνο όμως έπειτα από κρίση αρμόδιας επιτροπής και αφού έχουν εξαντληθεί τα υπόλοιπα περιθώρια και μετά την έκδοση απόφασης του Υπουργού Πολιτισμού. Εάν οι πραγματικές συνθήκες ετοιμορροπίας επέβαλαν αυτή την κατεδάφιση παρακάμπτοντας τη νομοθεσία, είναι φανερό ότι η νομοθεσία πρέπει να αλλάξει διότι όλα τα ετοιμόρροπα κτήρια εξ' ορισμού απαιτούν επείγουσα αντιμετώπιση. Η έλλειψη κονδυλίων, προσωπικού, διαδικασιών κλπ. από πλευράς τόσο των υπηρεσιών του ΥΠΠΟΤ όσο και του Δήμου Χίου για να αντιμετωπισθεί αυτή η επείγουσα ανάγκη δείχνουν ότι η διοίκηση εφαρμόζει μόνο τα μέρη του νόμου που την ενδιαφέρουν, ή συνηθίζεται ή είναι εύκολα στην εφαρμογή ή κινούνται από τους ιδιώτες και δεν εκτελεί το καθήκον της που είναι η τήρηση του νόμου στο σύνολό του. Η λογική όμως της επιλεκτικής εφαρμογής των νόμων, έστω και λόγω πραγματικών έκτακτων συνθηκών, δυναμιτίζει στα θεμέλιά του την ίδια τη συγκρότηση του κράτους. Ελπίζουμε η περίπτωση του πύργου Σκυλίτση να ενεργοποιήσει τις κατάλληλες διαδικασίες στο Σκυλίτσειο Νοσοκομείο, στο Δήμο Χίου και στο ΥΠΠΟΤ, μιας και ο κατάλογος των εγκαταλελειμμένων μνημείων του Σκυλίτσειου είναι μακρύς και πολλά από αυτά θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ετοιμόρροπα.

Η περίπτωση του πύργου Σκυλίτση, ωστόσο, δεν είναι παρά μια περίπτωση μνημείου του Κάμπου. Δυστυχώς, ο Κάμπος, παρά το διπλό καθεστώς προστασίας που έχει επιβληθεί (ιστορικός τόπος από το ΥΠΠΟΤ, παραδοσιακός οικισμός από το πρώην Υπουργείο Αιγαίου) είναι

εγκαταλελειμένος στην “ξερή” εφαρμογή ατελέσφορων άρθρων Προεδρικών Διαταγμάτων, αμφίβολης συμβατότητας με τις διεθνείς συνθήκες προστασίας μνημείων και βέβαιης αναποτελεσματικότητας, όπως έχουν δείξει τα περίπου 20 χρόνια εφαρμογής τους. Πέραν της επιβολής διατάξεων ουδέποτε οι υπηρεσίες προστασίας ή η τοπική αυτοδιοίκηση δεν προχώρησαν στη διατύπωση ενός οράματος, στην επεξεργασία ενός κειμένου εφαρμογής, στην κατάρτιση στόχων και προγράμματος, στην αξιολόγηση των συνθηκών προστασίας και της κατάστασης του προστατευόμενου αντικειμένου κατά τακτά διαστήματα, στην εμπέδωση των αρχών προστασίας από τους κατοίκους μέσω ημερίδων, προγραμμάτων στα σχολεία, εκδηλώσεων, παιχνιδιών κλπ., στη λειτουργία ενός συμβουλευτικού γραφείου για τους κατοίκους, στη διαπίστωση των καθημερινών προβλημάτων και των μεταβαλλόμενων αναγκών ενός ζώντος αγροτοοικιστικού συνόλου, στη σύζευξη της νομοθεσίας προστασίας με τη νομοθεσία δόμησης και την αναπτυξιακή νομοθεσία. Αντιθέτως, το μεν πρώην Υπουργείο Αιγαίου ενώ διαθέτει υπαλλήλους στη Χίο, λόγω αλληλοκάλυψης του ελέγχου από το ΥΠΠΟΤ δεν ασχολείται καθόλου με ζητήματα του Κάμπου, ενώ η ΥΝΜΤΕΒΑ, η αρμόδια υπηρεσία προστασίας εκ μέρους του ΥΠΠΟΤ δεν διαθέτει ούτε ένα μόνιμο υπάλληλο στη Χίο για την προστασία του μεγαλύτερου σε μέγεθος ιστορικού τόπου στο Αιγαίο. Ο Δήμος της Χίου, το ένα τρίτο της εκτάσεως του οποίου καταλαμβάνεται από τον ιστορικό τόπο του Κάμπου, στο παρελθόν έχει κάνει βραχύβιες σπασμωδικές προσπάθειες, προεκλογικού συνήθως χαρακτήρα.

Για το θέμα των συνθηκών δόμησης, όπως πολύ σωστά επισημαίνεται στο έγγραφο ΥΠΠΟΤ/ΥΝΜΤΕΒΑ/2363 της 10-10-10, φαίνεται να υπάρχει ανάγκη για αλλαγή του ισχύοντος καθεστώτος, μιας και αυτό έχει ανατραπεί στην πράξη πριν ακόμη εφαρμοστεί. Στη Χίο, αποτελεί κοινό μυστικό ότι ένα έτος πριν από την εφαρμογή του Π.Δ. 33/1992 με το οποίο ορίστηκαν οι περιορισμοί στη δόμηση, σχεδόν το ένα τρίτο των περιβολιών του Κάμπου κατατμήθηκαν με προτροπή των πολιτικών παραγόντων που είχαν “εσωτερική πληροφόρηση” των κυοφορούμενων εξελίξεων και υπαίτια καθυστέρηση από το ΥΠΕΧΩΔΕ όπου για πάνω από ενάμισι χρόνο καθυστέρούσε η υπογραφή του Π.Δ. Η καταστροφή που συντελέστηκε εκείνο τον ένα χρόνο και η απονεύρωση των έστω και περιστασιακών προνοιών του Π.Δ. για περιορισμό των κατατμήσεων θα έπρεπε να είχαν ενεργοποιήσει άμεσα την τροποποίηση του καθεστώτος προστασίας με έστω κοινωνικά άδικα μέτρα για τους αγοραστές των νόμιμα κατετμημένων οικοπέδων. Στην πραγματικότητα, λόγω του ότι μέρος μόνο των κατατμήσεων έχει υλοποιηθεί με περιφράξεις και οικοδόμηση θα μπορούσε να προχωρήσει άμεσα η αλλαγή των όρων δόμησης με σημαντικό περιορισμό της δόμησης για τα οικόπεδα κάτω των 4.000μ² ή για τα οικόπεδα που σχηματίστηκαν μεταξύ του 1990 και του 1992. Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν είναι λίγα τα χαρακτηρισμένα ως διατηρητέα μνημεία μέσα στον Κάμπο τα οποία έχουν κατατμηθεί, παρά του ότι στο καθεστώς προστασίας υπάγεται το σύνολο του κτήματος.

Η σύνταξη αρχιτεκτονικών μελετών αποκαταστάσεων και νέων κατασκευών από μη αρχιτέκτονες μέσα στο περιβάλλον του Κάμπου, αλλά και η κρίση για νέα ανεξάρτητα κτήρια που εκφέρεται σύμφωνα με το νόμο από το Τοπικό Συμβούλιο Μνημείων, το μεγαλύτερο μέρος των μελών του οποίου δεν διαθέτει αρχιτεκτονική παιδεία, είναι δύο από τις πολλές αντιφάσεις της νομοθεσίας η οποία διέπει το καθεστώς προστασίας.

Πιστεύουμε ότι η διάσωση των μνημείων που διαθέτει το Σκυλίτσειο μέσα στον Κάμπο θα πρέπει ασφαλώς να ικανοποιεί τις γενικές αρχές που τίθενται από το διεθνές πλαίσιο συνθηκών προστασίας,

αλλά θα είναι αδύνατη εάν δεν ικανοποιείται ταυτόχρονα το αίτημα της βιωσιμότητας. Η ένταξη μιας νέας χρήσης σε ένα μνημείο, με ορθή εμπορική εκμετάλλευση, είναι κεκτημένο για τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες και δεν σημαίνει απαραίτητα καταστρατήγηση του χαρακτήρα του ή καταστροφή της τυπολογικής του διάρθρωσης. Στην Ελλάδα, ενδεχομένως η πρακτική της δεκαετίας του '70 και του '80 να έχουν δώσει ακραία παραδείγματα, ωστόσο δεν είναι πλέον λίγες οι περιπτώσεις όπου κατά την αποκατάσταση ενός μνημείου τηρείται η τυπολογία και διασώζεται ο χαρακτήρας του. Εξ' άλλου, η σωστή αποκατάσταση ενός μνημείου και η ένταξη σε αυτό μιας νέας χρήσης δεν είναι αντικείμενο μιας απλής τεχνοκρατικής ή γραφειοκρατικής διαδικασίας, αλλά απαιτεί έμπνευση, εκπαίδευση, μελέτη, επαγγελματισμό και εμπειρία.

Ευχόμαστε, ο προβληματισμός που παρατηρείται τον τελευταίο καιρό από το επίπεδο των υπηρεσιών έως το ανώτατο επίπεδο της Βουλής των Ελλήνων να οδηγήσει γρήγορα σε απτά και εφαρμόσιμα αποτελέσματα για την προστασία του Κάμπου και των οικισμών της Χίου και η "θύσια" του πύργου Σκυλίτση να περισώσει τα υπόλοιπα μνημεία που οι παρελθούσες γενεές μας εμπιστεύθηκαν.

Για την Τοπική Επιτροπή Χίου
της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού

Ο Πρόεδρος

Ο Γραμματέας

Βασίλης Αγιαννίδης

Μανώλης Βουρνούς

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος και Πολιτισμού
Τοπική Επιτροπή Χίου

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΕΣ ΣΚΥΛΙΤΣΕΙΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΧΙΟΥ

Χίος, 3 Σεπτεμβρίου 2010

Το Σκυλίτσειο Νοσοκομείο Χίου ιδρύθηκε από τον Πέτρο Εμμανουήλ Σκυλίτση το 1773 στην πόλη της Χίου. Μετά το σεισμό του 1881 οι κτιριακές εγκαταστάσεις του μεταφέρθηκαν στην περιοχή που βρίσκονται και σήμερα, βόρεια της Χώρας, με τη φροντίδα και χρηματοδότηση των Ιωάννη και Ζαννή Στεφάνου Σκυλίτση.

Οι εύποροι Χιώτες κληροδότησαν δεκάδες ακίνητα στο Νοσοκομείο προκειμένου να συνεχίζεται απρόσκοπτα το κοινωφελές έργο του. Σε δημοσίευμα της τοπικής εφημερίδας *Αλήθεια*, την 4^η Αυγούστου 2004, φαίνονται στην κατοχή του Νοσοκομείου 53 σπίτια, διαμερίσματα και περιβόλια. Πολλά από αυτά βρίσκονται στον ιστορικό οικισμό του Κάμπου, είναι κηρυγμένα διατηρητέα μνημεία και προστατεύονται από τις διατάξεις του Νόμου 3028/2002 «για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς».

Ο δημοσιευθείς κατάλογος του Νοσοκομείου χωρίζεται σε δύο κατηγορίες, σε κτίρια και οικοπέδα. Μεταξύ άλλων βρίσκονται:

- 1) Η ιδιοκτησία Δρομοκαϊτή στην οδό Πολυτεχνείου 17, στην πόλη της Χίου. Το οικοπέδο δωρίθηκε το 1872 και το κτίριο οικοδομήθηκε με έξοδα του Ζωρζή Δρομακαϊτή και της συζύγου του Ταρσής Φραγκοπούλου το 1879. Ενοικιάζεται το ήμισυ του ισόγειου και ολόκληρο το κτίριο καταρρέει. (ΦΩΤ.1-2-3-4)
- 2) Η ιδιοκτησία Μενιάδη στην οδό Ελευθερίου Βενιζέλου 58, στην πόλη της Χίου. Το κτίριο οικοδομήθηκε το 1866 και είναι άγνωστο πότε δωρίθηκε στο Νοσοκομείο. Παραμένει ανεκμετάλλευτο. (ΦΩΤ.5-6)
- 3) Η ιδιοκτησία Καλουτά στη συμβολή της λεωφόρου Αιγαίου 106 με την οδό Κοκκάλη, στην πόλη της Χίου. Το κτίριο οικοδομήθηκε μεταξύ των ετών 1895-1900 και είναι άγνωστο πότε δωρίθηκε στο Νοσοκομείο. Ενοικιάζεται το ισόγειο. Ο όροφος βρίσκεται σε κακή κατάσταση αλλά υπάρχει πιθανότητα να δοθεί στον Ιατρικό Σύλλογο για την δημιουργία μουσείου σχετικού με την ιστορία της Ιατρικής στο νησί. (ΦΩΤ.7)
- 4) Η ιδιοκτησία Κοκκάλη στην οδό Μιχαήλ Λιβανού 45, στην πόλη της Χίου. Το κτίριο οικοδομήθηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Η ιδιοκτήτρια Ζηνοβία Μιχαηλινού-Κοκκάλη ίδρυσε εκεί το Μαιευτήριο Χίου, το 1934. Δώρισε το κτίριο στο Μαιευτήριο με τη διαθήκη της, το 1948. Από το Μαιευτήριο περιήλθε στο Νοσοκομείο το 1979 (Π.Δ. 583/89). Στο κτίριο, το οποίο παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα επειδή δεν έχει συντηρηθεί τα τελευταία χρόνια, στεγάζεται το σχολείο παιδιών με ειδικές ανάγκες έως ότου ολοκληρωθούν οι μόνιμες εγκαταστάσεις του. Ο προηγούμενος διοικητής του Νοσοκομείου θέλησε να παραχωρήσει μέρος του αύλιου χώρου, ο οποίος σήμερα χρησιμοποιείται σαν χρησιμότερος χώρος στάθμευσης, σε ιδιώτη

- προκειμένου να οικοδομηθεί ξενοδοχείο και να υποβαθμιστεί ουσιαστικά και το κτίσμα και η δυνατότητα χρήσης του. (ΦΩΤ.8-9-10-11-12)
- 5) Η ιδιοκτησία Μηλιάδη στην οδό Μιχαήλ Λιβανού 47, στην πόλη της Χίου. Το κτίριο οικοδομήθηκε από την οικογένεια Μηλιάδη στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Αγοράστηκε από την Ζηνοβία Μιχαηλινού-Κοκκάλη και δωρίθηκε στο Μειντήριό μαζί με το προηγούμενο κτίριο. Από το Μειντήριό περιήλθε στο Νοσοκομείο το 1979 (Π.Δ. 583/89). Παραμένει ανεκμετάλλευτο και καταρρέει. (ΦΩΤ.13-14)
 - 6) Η ιδιοκτησία Μποτσάνη στην οδό Σταύρου Λιβανού 8, στην πόλη της Χίου. Το κτίριο οικοδομήθηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Δωρίθηκε στο Νοσοκομείο από τον Αλέξανδρο Βοτσάνη, το 1928. Στεγάζει στην αυλή και σε τμήμα του ισόγειου μία ταβέρνα αλλά ο όροφος είναι σε κακή κατάσταση. (ΦΩΤ.15)
 - 7) Το περιβόλι που ανήκε παλαιότερα στην οικογένεια Σγούτα, περιήλθε στην οικογένεια Βουρνού μετά το 1822 και από εκείνους στην οικογένεια Βιτιάδη ως προικώο. Βρίσκεται στην οδό Βιτιάδη, στον Κάμπο της Χίου. Η στέρνα και το πηγάδι με τον αξιόλογο γλυπτό διάκοσμο είναι του 18^{ου} αιώνα. Η κηρυγμένη διατηρητέα έπαυλη Βιτιάδη οικοδομήθηκε μεταξύ των ετών 1925-1926. Δωρίθηκε στο Νοσοκομείο το 1942 από την οικογένεια Βιτιάδη. Τον Ιούνιο 2008 κόπηκαν κάποια από τα καλλωπιστικά δέντρα της αυλής, άγνωστο από ποιόν, με τη δικαιολογία πως ενοχλούσαν τους ανύπαρκτους γείτονες. Η κοπή έγινε με τέτοιον τρόπο ώστε οι κορμοί να πέσουν πάνω στο κεντρικό κλιμακοστάσιο προς τον όροφο και να το καταστρέψουν. Κάποια από τα λείψανα της σκάλας, κιονίσκοι και επίκρανα, καθώς και τμήματα από τη στέρνα έχουν κλαπεί. Το περιβόλι εκχερσώθηκε από τα εσπεριδοειδή και ενοικιάστηκε σε ιδιώτη που καλλιεργεί πατάτες. Το κτίσμα καταρρέει. (ΦΩΤ.16-17-18-19)
 - 8) Το περιβόλι με εσπεριδοειδή και οικοδομή που ανήκε αρχικά στην οικογένεια Βούρου και κατόπιν στην οικογένεια Ζίφου. Βρίσκεται στον Κάμπο. Το ισόγειο οικοδομήθηκε το 1787 ενώ ο όροφος μετά το σεισμό του 1881. Είναι άγνωστο πότε περιήλθε στο Νοσοκομείο. Έχουν κλαπεί τα διακοσμητικά γλυπτά από τη στέρνα, το περιβόλι παραμένει ανεκμετάλλευτο και το κτίσμα καταρρέει. (ΦΩΤ.20)
 - 9) Το περιβόλι με εσπεριδοειδή παλαιότερα ιδιοκτησία της οικογενείας Σκυλίτση στον Κάμπο. Σώζεται το ισόγειο κτίσματος του 15^{ου} αιώνα σύμφωνα με χρονολόγηση της αρχιτέκτονος Κυρίας Μαρίας Ξύδα. Είναι άγνωστο πότε περιήλθε στο Νοσοκομείο. Το υπέρθυρο της αυλόπορτας με τη χρονολογία 1811 έχει κλαπεί. Τον Αύγουστο 2010 ο Δήμος Χίου κατεδάφισε τμήμα του κτίσματος. Το περιβόλι εκχερσώθηκε, παραμένει ανεκμετάλλευτο και το κτίσμα καταρρέει. Διατηρούνται ακόμα πολύ σημαντικά τμήματα μεσαιωνικής θολοδομίας. (ΦΩΤ.21-22-23)
 - 10) Το περιβόλι με εσπεριδοειδή αρχικά της οικογενείας d' Andria. Αγοράστηκε από την οικογένεια Σουρέ το 1822. Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα ο Δημήτριος Ι. Σουρές οικοδομεί την οικία που σώζεται σε σχετικά καλή κατάσταση σήμερα. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα αγοράζεται από την οικογένεια Λεμάνη και κατόπιν από την οικογένεια Φαφαλιού. Περιέρχεται κατόπιν σε κάποια τράπεζα και το 1972 στο Νοσοκομείο. Βρίσκεται στον Κάμπο. Το περιβόλι εκχερσώθηκε και ενοικιάστηκε σε κτηνοτρόφο. Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χίου προέβλεπε την ανέγερση σχολείου 5.000 τ.μ. στο παλιό περιβόλι, προσπάθησε να υποβαθμίσει την αξία του αρχοντικού και σε δελτίο τύπου ανέφερε πως «η κατάσταση της ιδιοκτησίας δεν συνάδει με το χαρακτηρισμό της ως έργου

τέχνης και διατηρητέου μνημείου». Το κτίριο και το περιβόλι παραμένουν ανεκμετάλλευτα. (ΦΩΤ.24-25-26)

- 11) Το περιβόλι με εσπεριδοειδή και το πολύ σημαντικό από ιστορικής και αρχιτεκτονικής άποψης κτίριο που διασώθηκε από τις καταστροφές της Σφαγής του 1822 και από τον Σεισμό του 1881. Αρχικά υπήρξε ιδιοκτησία της οικογενείας Σκυλίτση, η οποία οικοδόμησε τον «πύργο» στα μέσα του 18^{ου} αιώνα. Αγοράστηκε κατόπιν από την οικογένεια Καλουτά που προσέθεσε μία πτέρυγα το 1871. Βρίσκεται στον Κάμπο. Σύμφωνα με τη διαθήκη του John Δημητρίου Καλουτά, ο οποίος αποβίωσε το 1945, η ιδιοκτησία έπρεπε να περιέλθει στο Νοσοκομείο μετά το θάνατο ης συζύγου του Αλεξάνδρας Αρτακιανού. Η Αλεξάνδρα Αρτακιανού-Καλουτά πέθανε την 1^η Ιουλίου 2006. Σύμφωνα με προφορική μαρτυρία της ανιψιάς της, το Νοσοκομείο δεν έχει κάνει αποδοχή κληρονομιάς. Το κτήμα δεν έχει σφραγιστεί, παραμένει ανεκμετάλλευτο, το κτίριο καταρρέει και έχουν ήδη κλαπεί από αυτό κιονίσκοι, κιονόκρανα και το μαρμάρινο περίβλημα ενός τζακιού. (ΦΩΤ.27 έως 40)
- 12) Κτήμα το οποίο ανήκε στην οικογένεια Ζίφου. Βρίσκεται στον Κάμπο. Ο όροφος της μεσαιωνικής κατοικίας των Ζίφων κατέρρευσε στο σεισμό του 1881 αλλά σώζεται το ισόγειο, η αυλόπορτα, το πηγάδι και η στέρνα σε κακή κατάσταση. Είναι άγνωστο πότε περιήλθε στο Νοσοκομείο. Τμήμα του περιβολιού με τα εσπεριδοειδή έχει εκχερσωθεί. (ΦΩΤ.41-42-43)

Στο παρελθόν είχε συσταθεί Τμήμα Ειδικής Διαχείρισης της Περιουσίας του Σκυλιτσείου Νοσοκομείου Χίου, το οποίο όμως αγνοούμε εάν λειτουργεί σήμερα.

Η διατήρηση των ιστορικών αυτών ιδιοκτησιών προϋποθέτει την επανάχρησή τους με τρόπο βιώσιμο. Ως τέτοια χρήση θα ήταν ιδανική η κατοικία, ωστόσο σπανίως υπάρχει ανάγκη για ενοικίαση έστω και για μακρό χρονικό διάστημα μεγάλων ιδιοκτησιών της φύσεως αυτών που υπάρχουν στον Κάμπο. Οι ιδιοκτήτες που έχουν την οικονομική δυνατότητα αποκατάστασης και συντήρησης μιας τέτοιας ιδιοκτησίας από μεν οικονομικής πλευράς επιθυμούν τη μακροβιότητα της επένδυσής τους, από δε συναισθηματικής πλευράς πάντοτε επιθυμούν τη διασύνδεση με τις επόμενες γενεές μέσω των μακρόβιων κτηρίων, κάτι που δεν είναι εφικτό σε μια ενοικιασμένη ιδιοκτησία.

Πιο δελεαστική από επιχειρηματικής πλευράς αλλά και συμβατή από κτηριακής απόψεως παρουσιάζεται η αξιοποίησή τους ως τουριστικά καταλύματα. Τα μέχρι σήμερα λειτουργούντα τουριστικά καταλύματα στον Κάμπο εμφανίζουν ικανοποιητική ζήτηση, αν και το επίπεδο των υπηρεσιών και των υποδομών συχνά δεν είναι ικανοποιητικό. Η περίπτωση των ιδιοκτησιών του Νοσοκομείου Χίου εμφανίζει το συγκριτικό πλεονέκτημα της δυνατότητας συγκρότησης ενός δικτύου ξενώνων, οι οποίοι θα μοιράζονται τη διαθεσιμότητα, τις υπηρεσίες καθαριότητας, τροφοδοσίας, διοίκησης, κρατήσεων, διαφήμισης κλπ. Είναι διαπιστωμένο ότι ακόμη και με σωστό επιχειρηματικό σχεδιασμό μια μονάδα 6 – 8 δωματίων είναι σπάνια βιώσιμη οικονομικά. Αντίθετα, μια μονάδα ή ομάδα μονάδων που συνολικά διαθέτουν 30 – 40 δωμάτια έχει πολύ περισσότερες δυνατότητες. Τα παραπάνω, ασφαλώς, πρέπει να μελετηθούν μέσω ενός επιχειρηματικού σχεδίου.

Σε μια ορθή επιχειρηματική διαχείριση, τα κτήματα του Κάμπου, δεν θα πρέπει να μείνουν μόνο ως οικοδομήματα με μεγάλο κήπο, αλλά να αξιοποιηθούν και ως αγροτικές μονάδες. Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν παραδείγματα ορθής

διαχείρισης, τα οποία, ενδεχομένως, σε μεγαλύτερη κλίμακα να είναι ελκυστικότερα οικονομικά.

Η Τοπική Επιτροπή προτείνει την διάσωση των ιδιοκτησιών του Νοσοκομείου Χίου μέσω της αξιοποίησης τους ως δικτύου τουριστικών καταλυμάτων, χωρίς να αποκλείεται και αποκατάσταση ορισμένων από αυτά ως κατοικιών. Ο φορέας διαχείρισης θα μπορούσε να ανήκε στο Νοσοκομείο Χίου, αλλά στην Ελληνική πραγματικότητα είναι πιο ρεαλιστικό να είναι μια ιδιωτική εταιρεία με μεράκι και τεχνογνωσία. Με αυτό τον τρόπο τα μνημεία θα διασωθούν, οι ιδιοκτησίες θα καταστούν επισκέψιμες στο κοινό, το Νοσοκομείο Χίου θα διασφαλίσει κάποιο εισόδημα και θα διατηρήσει συντηρημένες τις ιδιοκτησίες του σε βάθος χρόνου. Σε περίπτωση, μάλιστα, μιας επιτυχούς λειτουργίας του σχήματος η υπεραξία των ιδιοκτησιών ως επιχειρηματικών μονάδων θα είναι πολύ σημαντική στο τέλος της περιόδου ενοικίασης.

Οι ιδιοκτησίες του Νοσοκομείου μέσα στην πόλη της Χίου απαιτούν μια διαφορετική διαχείριση. Χωρίς να αποκλείεται η τουριστική τους αξιοποίηση, είναι πιθανόν εξίσου εφικτή η επανάχρησή τους ως κατοικιών, καταστημάτων, γραφείων και άλλων αστικών χρήσεων. Αξίζει να μελετηθεί η δυνατότητα διατήρησης ενός από τα αρχοντικά ως επισκέψιμου μνημείου, μιας και μέχρι σήμερα δεν υπάρχει κανένα επισκέψιμο αρχοντικό, παρ' ότι η ζήτηση είναι σημαντική.

Η σημερινή κατάσταση των ιστορικών ιδιοκτησιών του Νοσοκομείου Χίου, είτε λόγω της αδράνειας των διοικήσεων, είτε λόγω της πολιτικής του Ελληνικού Κράτους, είτε λόγω των επί μακρόν συσσωρευμένων νομοθετικών αγκυλώσεων είναι αφ' ενός μεν προσβολή στη μνήμη των διαθετών αφ' εταίρου δε ανόητη αδρανοποίηση σημαντικών πόρων. Η Τοπική Επιτροπή της Ελληνικής Εταιρείας, όπως και μεγάλο μέρος της Χιακής κοινωνίας αναμένουν εδώ και πολύ καιρό μια κίνηση αποτελεσματικής.

Βασίλης Αγιαννίδης	Μανώλης Βουρνούς
Πρόεδρος Τ.Ε. Ελληνικής Εταιρείας	Γραμματέας Τ.Ε. Ελληνικής Εταιρείας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Αρ. Πρωτ

Φ

Ημερομηνία

866

ΣΑΚ

2.11.10

Αθήνα, 25 - 10 - 2010

Α.Π.: 6356

Προς: τον Πρόεδρο του Διοικητικού
Συμβουλίου του Σκυλίτσειου
Νοσοκομείου Χίου,
κ. Ελευθέριο Παπαϊωάννου

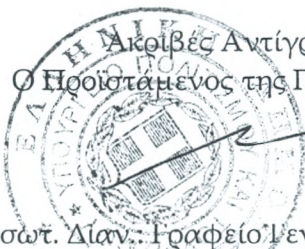
Αξιότιμε κ. Πρόεδρε,

Με αφορμή την αριθμ. 742/ΕΕ-61/ΣΑΚ/09-09-10 Επιστολή της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού που αφορά στην κατάσταση διατήρησης κτιρίων που βρίσκονται εντός του ιστορικού οικισμού του Κάμπου και φέρονται ως ιδιοκτησία του Νοσοκομείου που προΐστασθε, και κατόπιν του αριθμ. ΥΠΠΟΤ/ΥΝΜΤΕΒΑ/2363/11-10-2010 εγγράφου της αρμόδιας Υπηρεσίας Νεώτερων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Βορείου Αιγαίου (επισυνάπτονται), σας ενημερώνω ότι η πρόταση της Ελληνικής Εταιρείας για την διαχείριση και προστασία των παραπάνω ιδιοκτησιών του Νοσοκομείου, με στόχο την βιώσιμη διατήρηση αυτών και κατ' επέκταση και μέρους των οικιστικών συνόλων στα οποία αυτές εντάσσονται, μας βρίσκει καταρχάς σύμφωνους και παρακαλώ για την θετική από πλευράς σας προσέγγιση.

Η Γενική Γραμματέας

Λίνα Μενδώνη

Ακριβές Αντίγραφο
Ο Προϊστάμενος της Γραμματείας

ΟΛΥΜΠΙΑ ΜΑΛΙΤΣ

Εσωτ. Διαν.: Γραφείο Γενικής Γραμματέως

Κοιν.: 1. Υπηρεσία Νεώτερων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Βορείου Αιγαίου

2. Ελληνική Εταιρεία, Τριπόδων 28, 105 58 Αθήνα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος και Πολιτισμού

Αθήνα, 30 Νοεμβρίου 2010
Αρ. Πρωτ. 945/ΕΕ - 81/ΣΑΚ

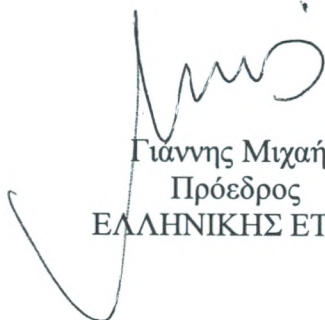
Κύριο Ιωάννη Ραγκούση
Υπουργό Εσωτερικών,
Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
Σταδίου 27
10183 Αθήνα

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ,

Σε συνέχεια της επιστολής μας της 10^{ης} Νοεμβρίου 2010 σχετικά με την προστασία και την ανάδειξη αρχοντικών της Χίου που δωρήθηκαν παλαιότερα από ιδιώτες στο Σκυλίτσειο Ίδρυμα θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε ότι υπέρ της προσπάθειας αυτής είναι η Γενική Γραμματέας του ΥΠΠΟΤ κ. Λίνα Μενδώνη. Η κυρία Γενική Γραμματέας έστειλε επιστολή στο Σκυλίτσειο Ίδρυμα ζητώντας τους να ανταποκριθούν θετικά στην πρότασή μας. Επίσης, θα θέλαμε να σας πληροφορήσουμε ότι ιδιώτες έχουν ενδιαφερθεί να ενισχύσουν ένα πρόγραμμα αποκατάστασης και ανάδειξης των σημαντικότερων κτηρίων.

Μετά τα παραπάνω περιμένουμε τις δικές σας ενέργειες προκειμένου το Σκυλίτσειο Ίδρυμα να αναλάβει πρωτοβουλία για τη διάσωση των κτηρίων που βρίσκονται στην κυριότητά του.

Με εκτίμηση

Γιάννης Μιχαήλ
Πρόεδρος
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Κώστας Καρράς

Κώστας Καρράς
Πρόεδρος
Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος και Πολιτισμού

Αθήνα, 7 Οκτωβρίου 2010
Αρ. Πρωτ. 816/ΕΕ - 73/ΣΑΚ

Κύριο Ιωάννη Ραγκούση
Υπουργό Εσωτερικών,
Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
Σταδίου 27
10183 Αθήνα

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ,

Πιστεύουμε ότι υπήρξε απόλυτα ενδεδειγμένη η απόφαση του Πρωθυπουργού να σας ορίσει συντονιστή του κυβερνητικού έργου. Γι' αυτόν τον λόγο σας απευθύνουμε την επιστολή αυτή, που αφορά μια βεβαιωμένη περίπτωση μακροχρόνιας έλλειψης συντονισμού με οικτρά αποτελέσματα:

- τη μείωση των εσόδων του Δημοσίου, και δη του καταταλαιπωρημένου Υπουργείου Υγείας
- την αδυναμία να δράσουμε μία ευκαιρία τουριστικής ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο
- τη βαθμιαία καταστροφή ενός τμήματος της πολύτιμης πολιτισμικής μας κληρονομιάς.

Συγκεκριμένα πολλά αρχοντικά της Χίου που δωρήθηκαν παλαιότερα από ιδιώτες στο Σκυλίτσειο Ίδρυμα με στόχο την ενίσχυση του Σκυλίτσειου Νοσοκομείου από χρόνια τώρα σαπίζουν. Οι εκάστοτε διοικήσεις του Σκυλίτσειου Ιδρύματος ορίζονται από το Υπουργείο Υγείας, Υπουργείο που όπως σας είναι ασφαλώς γνωστό, θεωρείται από πολλούς πολίτες ως παράδειγμα προς αποφυγή και που εν πάσι περιπτώσει αντιμετωπίζει αρκετά σοβαρά προβλήματα με τη διοίκηση των νοσοκομείων, ενώ δεν διαθέτει τις γνώσεις για να αντιμετωπίσει τα πολύ διαφορετικά προβλήματα της πολιτισμικής κληρονομιάς.

Η κριτική αυτή δεν αφορά ασφαλώς τη σημερινή διοίκηση του Σκυλίτσειου Ιδρύματος, η οποία άλλωστε τοποθετήθηκε μόλις προ τριμήνου. Το εσώκλειστο μνημόνιο που συντάχθηκε από την Τοπική Επιτροπή της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ Περιβάλλοντος και Πολιτισμού στη Χίο, ομιλεί αφ' εαυτού του και έχει εγχειρισθεί προ ημερών στη Γενική Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, κ. Λίνα Μενδώνη, με την παράκληση η Κυβέρνηση, που καλείται να διορθώσει τόσα λιμνάζοντα προβλήματα σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα, να μεριμνήσει και για την περίπτωση αυτή.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ πιστεύει ότι:

1. Το ΔΣ του Σκυλίτσειου Ιδρύματος θα έπρεπε να ενισχυθεί με πρόσωπα έμπειρα στην αποκατάσταση κτηρίων και στην οικονομική διαχείριση πολιτισμικών αγαθών, πρόσωπα που θα προέρχονται και από τον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα, δηλαδή το Υπουργείο Πολιτισμού.

2. Θα πρέπει να μελετηθεί η επιτυχία των παραδοσιακών ξενώνων που ήδη λειτουργούν σε τρία τουλάχιστον αρχοντικά του Κάμπου τα οποία έχουν συνεισφέρει σημαντικά στην ποιότητα των τουριστικών υπηρεσιών στη Χίο, συνάμα διατηρώντας αξιόλογα κτήρια και βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής στην περιοχή.

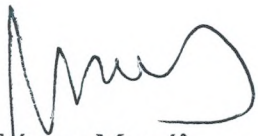

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος και Πολιτισμού

3. Θα πρέπει στη συνέχεια να εξετασθεί η περίπτωση μακροχρόνιας μίσθωσης των κτηρίων αυτών με την ελπίδα ότι μετά την απόσβεση του κόστους αναστήλωσης και μετασκευής τους θα μπορούσαν να αποφέρουν ένα σοβαρό έσοδο στο Σκυλίτσειο Ίδρυμα, που ήταν άλλωστε ο στόχος των αρχικών δωρεών.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ και ιδιαίτερα η Τοπική Επιτροπή Χίου ευρίσκονται στη διάθεσή σας για περισσότερες πληροφορίες.

Με εκτίμηση

Γιάννης Μιχαήλ
Πρόεδρος
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Κώστας Καρράς
Πρόεδρος
Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος και Πολιτισμού

Αθήνα, 9 Σεπτεμβρίου 2010
Αρ. Πρωτ. 742/ΕΕ - 61/ΣΑΚ

Κυρία
Λίνα Μενδώνη
Γενική Γραμματέα ΥΠΠΟΤ
Υπουργείο Πολιτισμού
Μπουμπουλίνας 20-22
10682 Αθήνα

Αξιότιμη κυρία Γενική,

Σε συνέχεια της συνεργασίας μας για την προστασία μνημείων που απειλούνται θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε ότι ένας μεγάλος αριθμός πολύ αξιόλογων κτηρίων της Χίου, τα οποία αποτελούν ιδιοκτησία του Σκυλίτσειου Νοσοκομείου Χίου, είναι εγκαταλελειμμένα και απαξιώνονται καθημερινά. Η Τοπική Επιτροπή της Ελληνικής Εταιρείας στη Χίο κατέγραψε τις ιδιοκτησίες αυτές, πολλές από τις οποίες είναι κηρυγμένες ως διατηρητέα μνημεία, και προχώρησε σε σύνταξη πρότασης διαχείρισης και προστασίας τους προκειμένου να υπάρξει μια βιώσιμη διατήρηση για το σπουδαίο αυτό αρχιτεκτονικό σύνολο.

Σας καταθέτουμε το σχετικό πληροφοριακό και φωτογραφικό υλικό και ευελπιστούμε ότι θα μεριμνήσετε για το παραπάνω θέμα.

Γιάννης Μιχαήλ

Πρόεδρος

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος και Πολιτισμού
Τοπική Επιτροπή Χίου

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΕΣ ΣΚΥΛΙΤΣΕΙΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΧΙΟΥ

Χίος, 3 Σεπτεμβρίου 2010

Το Σκυλίτσειο Νοσοκομείο Χίου ιδρύθηκε από τον Πέτρο Εμμανουήλ Σκυλίτση το 1773 στην πόλη της Χίου. Μετά το σεισμό του 1881 οι κτιριακές εγκαταστάσεις του μεταφέρθηκαν στην περιοχή που βρίσκονται και σήμερα, βόρεια της Χώρας, με τη φροντίδα και χρηματοδότηση των Ιωάννη και Ζαννή Στεφάνου Σκυλίτση¹.

Οι εύποροι Χιώτες κληροδότησαν δεκάδες ακίνητα στο Νοσοκομείο προκειμένου να συνεχίζεται απρόσκοπτα το κοινωφελές έργο του. Σε δημοσίευμα της τοπικής εφημερίδας *Αλήθεια*, την 4^η Αυγούστου 2004, φαίνονται στην κατοχή του Νοσοκομείου 53 σπίτια, διαμερίσματα και περιβόλια. Πολλά από αυτά βρίσκονται στον ιστορικό οικισμό του Κάμπου, είναι κηρυγμένα διατηρητέα μνημεία και προστατεύονται από τις διατάξεις του Νόμου 3028/2002 «για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς».

Στο παρελθόν είχε συσταθεί Τμήμα Ειδικής Διαχείρισης της Περιουσίας του Σκυλιτσειού Νοσοκομείου Χίου, το οποίο όμως αγνοούμε εάν λειτουργεί σήμερα.

Η διατήρηση των ιστορικών αυτών ιδιοκτησιών προϋποθέτει την επανάχρησή τους με τρόπο βιώσιμο. Ως τέτοια χρήση θα ήταν ιδανική η κατοικία, ωστόσο σπανίως υπάρχει ανάγκη για ενοικίαση έστω και για μακρό χρονικό διάστημα μεγάλων ιδιοκτησιών της φύσεως αυτών που υπάρχουν στον Κάμπο. Οι ιδιοκτήτες που έχουν την οικονομική δυνατότητα αποκατάστασης και συντήρησης μιας τέτοιας ιδιοκτησίας από μεν οικονομικής πλευράς επιθυμούν τη μακροβιότητα της επένδυσής τους, από δε συναισθηματικής πλευράς πάντοτε επιθυμούν τη διασύνδεση με τις επόμενες γενεές μέσω των μακρόβιων κτηρίων, κάτι που δεν είναι εφικτό σε μια ενοικιασμένη ιδιοκτησία.

Πιο δελεαστική από επιχειρηματικής πλευράς αλλά και συμβατή από κτηριακής απόψεως παρουσιάζεται η αξιοποίησή τους ως τουριστικά καταλύματα. Τα μέχρι σήμερα λειτουργούντα τουριστικά καταλύματα στον Κάμπο εμφανίζουν ικανοποιητική ζήτηση, αν και το επίπεδο των υπηρεσιών και των υποδομών συχνά δεν είναι ικανοποιητικό. Η περίπτωση των ιδιοκτησιών του Νοσοκομείου Χίου εμφανίζει το συγκριτικό πλεονέκτημα της δυνατότητας συγκρότησης ενός δικτύου ξενώνων, οι οποίοι θα μοιράζονται τη διαθεσιμότητα, τις υπηρεσίες καθαριότητας, τροφοδοσίας, διοίκησης, κρατήσεων, διαφήμισης κλπ. Είναι διαπιστωμένο ότι ακόμη και με σωστό επιχειρηματικό σχεδιασμό μια μονάδα 6 – 8 δωματίων είναι σπάνια βιώσιμη οικονομικά. Αντίθετα, μια μονάδα ή ομάδα μονάδων που συνολικά

¹ Philip Argenti, *Libro d' Oro de la Noblesse de Chio*, 1, σελ.119, London 1955.

διαθέτουν 30 – 40 δωμάτια έχει πολύ περισσότερες δυνατότητες. Τα παραπάνω, ασφαλώς, πρέπει να μελετηθούν μέσω ενός επιχειρηματικού σχεδίου.

Σε μια ορθή επιχειρηματική διαχείριση, τα κτήματα του Κάμπου, δεν θα πρέπει να μείνουν μόνο ως οικοδομήματα με μεγάλο κήπο, αλλά να αξιοποιηθούν και ως αγροτικές μονάδες. Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν παραδείγματα ορθής διαχείρισης, τα οποία, ενδεχομένως, σε μεγαλύτερη κλίμακα να είναι ελκυστικότερα οικονομικά.

Η Τοπική Επιτροπή προτείνει την διάσωση των ιδιοκτησιών του Νοσοκομείου Χίου μέσω της αξιοποίησης τους ως δικτύου τουριστικών καταλυμάτων, χωρίς να αποκλείεται και αποκατάσταση ορισμένων από αυτά ως κατοικιών. Ο φορέας διαχείρισης θα μπορούσε να ανήκε στο Νοσοκομείο Χίου, αλλά στην Ελληνική πραγματικότητα είναι πιο ρεαλιστικό να είναι μια ιδιωτική εταιρεία με μεράκι και τεχνογνωσία. Με αυτό τον τρόπο τα μνημεία θα διασωθούν, οι ιδιοκτησίες θα καταστούν επισκέψιμες στο κοινό, το Νοσοκομείο Χίου θα διασφαλίσει κάποιο εισόδημα και θα διατηρήσει συντηρημένες τις ιδιοκτησίες του σε βάθος χρόνου. Σε περίπτωση, μάλιστα, μιας επιτυχούς λειτουργίας του σχήματος η υπεραξία των ιδιοκτησιών ως επιχειρηματικών μονάδων θα είναι πολύ σημαντική στο τέλος της περιόδου ενοικίασης.

Οι ιδιοκτησίες του Νοσοκομείου μέσα στην πόλη της Χίου απαιτούν μια διαφορετική διαχείριση. Χωρίς να αποκλείεται η τουριστική τους αξιοποίηση, είναι πιθανόν εξίσου εφικτή η επανάχρησή τους ως κατοικιών, καταστημάτων, γραφείων και άλλων αστικών χρήσεων. Αξίζει να μελετηθεί η δυνατότητα διατήρησης ενός από τα αρχοντικά ως επισκέψιμου μνημείου, μιας και μέχρι σήμερα δεν υπάρχει κανένα επισκέψιμο αρχοντικό, παρ' ότι η ζήτηση είναι σημαντική.

Η σημερινή κατάσταση των ιστορικών ιδιοκτησιών του Νοσοκομείου Χίου, είτε λόγω της αδράνειας των διοικήσεων, είτε λόγω της πολιτικής του Ελληνικού Κράτους, είτε λόγω των επί μακρόν συσσωρευμένων νομοθετικών αγκυλώσεων είναι αφ' ενός μεν προσβολή στη μνήμη των διαθετών αφ' εταίρου δε ανόητη αδρανοποίηση σημαντικών πόρων. Η Τοπική Επιτροπή της Ελληνικής Εταιρείας, όπως και μεγάλο μέρος της Χιακής κοινωνίας αναμένουν εδώ και πολύ καιρό μια κίνηση αποτελμάτωσης.

Βασίλης Αγιαννίδης	Μανώλης Βουρνούς
Πρόεδρος Τ.Ε. Ελληνικής Εταιρείας	Γραμματέας Τ.Ε. Ελληνικής Εταιρείας

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΤΗΡΙΩΝ

Ο δημοσιευθείς κατάλογος του Νοσοκομείου χωρίζεται σε δύο κατηγορίες, σε κτίρια και οικοπέδα. Παρακάτω αναφέρονται όσα μπόρεσε να ταυτίσει το Διοικητικό Συμβούλιο της Τ.Ε. της Ελληνικής Εταιρείας και βρίσκονται σε κακή κατάσταση.

Από τον κατάλογο των κτιρίων:

- 1) Ιδιοκτησία Δρομοκαϊτή στην οδό Πολυτεχνείου 17, στην πόλη της Χίου. Το οικόπεδο δωρίθηκε το 1872 και το κτίριο οικοδομήθηκε με έξοδα του Ζωρζή Δρομακαϊτή και της συζύγου του Ταρσής Φραγκοπούλου το 1879. Ενοικιάζεται το ήμισυ του ισογείου και ολόκληρο το κτίριο καταρρέει. (ΦΩΤ.1-2-3-4)
- 2) Ιδιοκτησία Μενιάδη στην οδό Ελευθερίου Βενιζέλου 58, στην πόλη της Χίου. Το κτίριο οικοδομήθηκε το 1866 και είναι άγνωστο πότε δωρίθηκε στο Νοσοκομείο. Παραμένει ανεκμετάλλευτο. (ΦΩΤ.5-6)
- 3) Ιδιοκτησία Καλουντά στη συμβολή της λεωφόρου Αιγαίου 106 με την οδό Κοκκάλη, στην πόλη της Χίου. Το κτίριο οικοδομήθηκε μεταξύ των ετών 1895-1900 και είναι άγνωστο πότε δωρίθηκε στο Νοσοκομείο. Ενοικιάζεται το ισόγειο. Ο όροφος βρίσκεται σε κακή κατάσταση αλλά υπάρχει πιθανότητα να δοθεί στον Ιατρικό Σύλλογο για την δημιουργία μουσείου σχετικού με την ιστορία της Ιατρικής στο νησί. (ΦΩΤ.7)
- 4) Ιδιοκτησία Κοκκάλη στην οδό Μιχαήλ Λιβανού 45, στην πόλη της Χίου. Το κτίριο οικοδομήθηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Η ιδιοκτήτρια Ζηνοβία Μιχαηλνού-Κοκκάλη ίδρυσε εκεί το Μαιευτήριο Χίου, το 1934. Δώρισε το κτίριο στο Μαιευτήριο με τη διαθήκη της, το 1948. Από το Μαιευτήριο περιήλθε στο Νοσοκομείο το 1979 (Π.Δ. 583/89). Στο κτίριο, το οποίο παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα επειδή δεν έχει συντηρηθεί τα τελευταία χρόνια, στεγάζεται το σχολείο παιδιών με ειδικές ανάγκες έως ότου ολοκληρωθούν οι μόνιμες εγκαταστάσεις του. Ο προηγούμενος διοικητής του Νοσοκομείου θέλησε να παραχωρήσει μέρος του αύλιου χώρου, ο οποίος σήμερα χρησιμοποιείται σαν χρησιμότερος χώρος στάθμευσης, σε ιδιώτη προκειμένου να οικοδομηθεί ξενοδοχείο και να υποβαθμιστεί ουσιαστικά και το κτίσμα και η δυνατότητα χρήσης του. (ΦΩΤ.8-9-10-11-12)
- 5) Ιδιοκτησία Μηλιάδη στην οδό Μιχαήλ Λιβανού 47, στην πόλη της Χίου. Το κτίριο οικοδομήθηκε από την οικογένεια Μηλιάδη στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Αγοράστηκε από την Ζηνοβία Μιχαηλνού-Κοκκάλη και δωρίθηκε στο Μαιευτήριο μαζί με το προηγούμενο κτίριο. Από το Μαιευτήριο περιήλθε στο Νοσοκομείο το 1979 (Π.Δ. 583/89). Παραμένει ανεκμετάλλευτο και καταρρέει. (ΦΩΤ.13-14)
- 6) Ιδιοκτησία Μποτσάνη στην οδό Σταύρου Λιβανού 8, στην πόλη της Χίου. Το κτίριο οικοδομήθηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Δωρίθηκε στο Νοσοκομείο από τον Αλέξανδρο Βοτσάνη, το 1928. Στεγάζει στην αυλή και σε τμήμα του ισογείου μία ταβέρνα αλλά ο όροφος είναι σε κακή κατάσταση. (ΦΩΤ.15)

Από τον κατάλογο των οικοπέδων:

- 7) Αναφέρεται σαν «αγροτεμάχιο Βίτικο». Περιβόλι παλαιότερα της οικογένειας Σγούτα, περιήλθε στην οικογένεια Βουρνού μετά το 1822 και από εκείνους στην οικογένεια Βιτιάδη ως προικώο. Βρίσκεται στην οδό Βιτιάδη, στον Κάμπο της Χίου, νότια του Ι.Ν. της Παναγίας του Παχιά. Η στέρνα και

το πηγάδι με τον αξιόλογο γλυπτό διάκοσμο είναι του 18^{ου} αιώνα. Η κηρυγμένη διατηρητέα έπαυλη Βιτιάδη οικοδομήθηκε μεταξύ των ετών 1925-1926. Δωρίθηκε στο Νοσοκομείο το 1942 από την οικογένεια Βιτιάδη. Τον Ιούνιο 2008 κόπηκαν κάποια από τα καλλωπιστικά δέντρα της αυλής, άγνωστο από ποιόν, με τη δικαιολογία πως ενοχλούσαν τους ανύπαρκτους γείτονες. Η κοπή έγινε με τέτοιο τρόπο ώστε οι κορμοί να πέσουν πάνω στο κεντρικό κλιμακοστάσιο προς τον όροφο και να το καταστρέψουν. Κάποια από τα λείψανα της σκάλας (κιονίσκοι, επίκρανα) καθώς και τμήματα από τη στέρνα έχουν κλαπεί. Το περιβόλι εκχερσώθηκε από τα εσπεριδοειδή και ενοικιάστηκε σε ιδιώτη που καλλιεργεί πατάτες. Το κτίσμα καταρρέει. (ΦΩΤ.16-17-18-19)

- 8) Αναφέρεται σαν «περιβολοχώραφο Τζίφου». Περιβόλι με εσπεριδοειδή και οικοδομή που ανήκε αρχικά στην οικογένεια Βούρου και κατόπιν στην οικογένεια Ζίφου. Βρίσκεται στην οδό Γεωργίου Στρουμπή, προέκταση της Βιτιάδη, στην περιοχή Φασολάς του Κάμπου της Χίου. Το ισόγειο οικοδομήθηκε το 1787 ενώ ο όροφος μετά το σεισμό του 1881. Είναι άγνωστο πότε περιήλθε στο Νοσοκομείο. Έχουν κλαπεί τα διακοσμητικά γλυπτά από τη στέρνα, το περιβόλι παραμένει ανεκμετάλλευτο και το κτίσμα καταρρέει. (ΦΩΤ.20)
- 9) Αναφέρεται σαν «αγροτεμάχιο Άγιου Γιάννη Βουδομάτη». Περιβόλι με εσπεριδοειδή παλαιότερα ιδιοκτησία της οικογενείας Σκυλίτση στην οδό Καλβοκορέση, ανατολικά του Ι.Ν. του Αγίου Ιωάννη Βουδομάτη, στην περιοχή Σέρμπα του Κάμπου της Χίου. Σώζεται το ισόγειο κτίσματος του 15^{ου} αιώνα σύμφωνα με χρονολόγηση της αρχιτέκτονος Κυρίας Μαρίας Ξύδα. Είναι άγνωστο πότε περιήλθε στο Νοσοκομείο. Το υπέρθυρο της αυλόπορτας με τη χρονολογία 1811 έχει κλαπεί. Τον Αύγουστο 2010 ο Δήμος Χίου κατεδάφισε τμήμα του κτίσματος. Το περιβόλι εκχερσώθηκε, παραμένει ανεκμετάλλευτο και το κτίσμα καταρρέει. Διατηρούνται ακόμα πολύ σημαντικά τμήματα μεσαιωνικής θολοδομίας. (ΦΩΤ.21-22-23)
- 10) Αναφέρεται σαν «αγροτεμάχιο στα Λολόδεντρα». Περιβόλι με εσπεριδοειδή αρχικά της οικογενείας d' Andria. Αγοράζεται από την οικογένεια Σουρέ το 1822. Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα ο Δημήτριος Ι. Σουρές οικοδομεί την οικία που σώζεται σε σχετικά καλή κατάσταση σήμερα. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα αγοράζεται από την οικογένεια Λεμάνη και κατόπιν από την οικογένεια Φαφαλιού. Περιέρχεται κατόπιν σε κάποια τράπεζα και το 1972 στο Νοσοκομείο. Βρίσκεται στην οδό 28^{ης} Οκτωβρίου 44, στην περιοχή Γρου του Κάμπου της Χίου. Το περιβόλι εκχερσώθηκε και ενοικιάστηκε σε κτηνοτρόφο. Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χίου προβλέπει την ανέγερση σχολείου 5.000 τ.μ. στο παλιό περιβόλι, προσπάθησε να υποβαθμίσει την αξία του αρχοντικού και σε δελτίο τύπου αναφέρει πως «η κατάσταση της ιδιοκτησίας δεν συνάδει με το χαρακτηρισμό της ως έργου τέχνης και διατηρητέου μνημείου»². Το κτίριο και το περιβόλι παραμένουν ανεκμετάλλευτα. (ΦΩΤ.24-25-26)
- 11) Αναφέρεται σαν «περιβόλι Αγίου Πολυκάρπου». Πρόκειται για περιβόλι με εσπεριδοειδή και πολύ σημαντικό από ιστορικής και αρχιτεκτονικής άποψης κτίριο που διασώθηκε από τις καταστροφές της Σφαγής του 1822 και από τον Σεισμό του 1881. Αρχικά υπήρξε ιδιοκτησία της οικογενείας Σκυλίτση, η οποία οικοδόμησε τον «πύργο» στα μέσα του 18^{ου} αιώνα. Αγοράστηκε

² Εφημερίδα *Αλήθεια*, 21 Μαΐου 2008.

κατόπιν από την οικογένεια Καλουτά που προσέθεσε μία πτέρυγα το 1871. Βρίσκεται στην οδό Εσπερίδων, στην περιοχή Σπηλάδια του Κάμπου της Χίου, δυτικά του Ι.Ν. του Αγίου Πολυκάρπου. Σύμφωνα με τη διαθήκη του John Δημητρίου Καλουτά (†27-02-1945) η ιδιοκτησία έπρεπε να περιέλθει στο Νοσοκομείο μετά το θάνατο ης συζύγου του Αλεξάνδρας Αρτακιανού. Η Αλεξάνδρα Αρτακιανού-Καλουτά πέθανε την 1^η Ιουλίου 2006. Σύμφωνα με προφορική μαρτυρία της ανιψιάς της, Βιργινίας Βρουλιώτη, το Νοσοκομείο δεν έχει κάνει αποδοχή κληρονομιάς. Το κτήμα δεν έχει σφραγιστεί, παραμένει ανεκμετάλλευτο, το κτίριο καταρρέει και έχουν ήδη κλαπεί από αυτό κιονίσκοι, κιονόκρανα και το μαρμάρινο περίβλημα ενός τζακιού. (ΦΩΤ.27 έως 40)

Αναφέρεται σαν «περιβολοχώραφο Κουκουμαριά». Πρόκειται για το κτήμα «της Κουκουναριάς» που ανήκε στην οικογένεια Ζίφου. Βρίσκεται στην οδό Αγίου Μηνά, στην περιοχή Φασολάς, του Κάμπου της Χίου. Ο όροφος της μεσαιωνικής κατοικίας των Ζίφων κατέρρευσε στο σεισμό του 1881 αλλά σώζεται το ισόγειο, η αυλόπορτα, το πηγάδι και η στέρνα σε κακή κατάσταση. Είναι άγνωστο πότε περιήλθε στο Νοσοκομείο. Τμήμα του περιβολιού με τα εσπεριδοειδή έχει εκχερσωθεί. (ΦΩΤ.41-42-43)

Εκτύπωση**Καταρρέουν αρχοντικά στον Κάμπο Χίου****Κληροδοτήματα στο Σκυλίτσειο Νοσοκομείο**

Βασίλης Αγιαννιδης

ΜΝΗΜΕΙΑ. Οι εύποροι Χιώτες κληροδότησαν δεκάδες ακίνητα στο Νοσοκομείο Χίου προκειμένου να συνεχίζεται απρόσκοπτα το κοινωνικό έργο του. Σε δημοσίευμα της τοπικής εφημερίδας «Αλήθεια», την 4η Αυγούστου 2004, φαίνονται στην κατοχή του νοσοκομείου 53 σπίτια, διαμερίσματα και περιβόλια. Πολλά από αυτά βρίσκονται στον ιστορικό οικισμό του Κάμπου, είναι κηρυγμένα διατηρητέα μνημεία και προστατεύονται από τις διατάξεις του νόμου 3028/2002 «για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς». Παραδόθηκαν στο νοσοκομείο από τους κληροδότες σε καλή κατάσταση, ήδη ενοικιασμένα ή εκμεταλλεύσιμα χάρη στην καλλιέργεια εσπεριδοειδών. Σταδιακά, εφόσον δεν έγινε κάποια επισκευή, τα σπίτια ξενοικιάστηκαν και ερειπώθηκαν μαζί με τα περιβόλια τους, που εγκαταλείφθηκαν και αυτά.

Παρά το γεγονός πως το νοσοκομείο υποχρεούται, όπως κάθε ιδιοκτήτης ιστορικού κτιρίου, να μεριμνά για τις εργασίες στερέωσης και προστασίας των ετοιμόρροπων κτισμάτων δεν γίνεται καμία ενέργεια προς αυτήν την κατεύθυνση.

Τα περισσότερα οικοδομήματα καταρρέουν εφόσον δεν υπάρχει φροντίδα για την αποκατάστασή τους, λόγω της κακής κατάστασής τους παραμένουν ανεκμετάλλευστα και δεν αποφέρουν κανένα έσοδο στο ίδρυμα και, τέλος, λεηλατούνται συνέχεια αφού δεν λήφθηκαν μέτρα για την προστασία τους.

Πριν από λίγες ημέρες, με πρόφαση την επικινδυνότητα ενός τοίχου της πρόσοψης στον «πύργο» Σκυλίτση, στον Κάμπο, ο Δήμος Χίου κατεδάφισε το ήμισυ ενός κτίσματος του 15ου αιώνα, σύμφωνα με τη χρονολόγησή του από την αρχιτέκτονα κ. Μαρία Ξύδα. Πέρυσι, χωρίς ουσιαστικό λόγο, κόπηκε ένα αιωνόβιο δέντρο στην αυλή της έπαυλης Βιτιάδη με τέτοιο τρόπο ώστε να πέσει πάνω στην εξωτερική σκάλα και να την καταστρέψει εντελώς.

Κάποια από τα αρχοντικά, νυν ιδιοκτησίας του Σκυλίτσειου Νοσοκομείου Χίου, τα οποία καταρρέουν είναι το μέγαρο του Ζωρζή Δρομοκαϊτή το οποίο οικοδομήθηκε το 1879, η νεοκλασική οικία Μηλιάδη - Κοκκάλη του τέλους του 19ου αιώνα, η οικία Μενιάδου του 1866, ο «πύργος» Καλουτά του οποίου ένα τμήμα οικοδομήθηκε στα μέσα του 18ου αιώνα και ένα άλλο το 1871, η έπαυλη Σουρέ-Λεμάνη-Φαφαλιού του τέλους του 19ου αιώνα και πολλά άλλα εξίσου ενδιαφέροντα από αρχιτεκτονική και ιστορική άποψη. Οι κάτοικοι και τα πολιτιστικά σωματεία του νησιού ζητούν την προστασία των διατηρητέων μνημείων, διότι η πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους ανήκει σε όλους και κανένας δεν έχει δικαίωμα να την καταστρέφει. Ζητούν επίσης την αξιοποίηση της περιουσίας του νοσοκομείου, ώστε να επιτελέσει τον σκοπό για τον οποίο κληροδοτήθηκε στο ίδρυμα.

Ημερομηνία : 26/8/10Copyright: <http://www.kathimerini.gr>**Κλείσιμο**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος και Πολιτισμού
Τοπική Επιτροπή Χίου

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΕΣ ΣΚΥΛΙΤΣΕΙΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΧΙΟΥ

Χίος, 3 Σεπτεμβρίου 2010

Το Σκυλίτσειο Νοσοκομείο Χίου ιδρύθηκε από τον Πέτρο Εμμανουήλ Σκυλίτση το 1773 στην πόλη της Χίου. Μετά το σεισμό του 1881 οι κτιριακές εγκαταστάσεις του μεταφέρθηκαν στην περιοχή που βρίσκονται και σήμερα, βόρεια της Χώρας, με τη φροντίδα και χρηματοδότηση των Ιωάννη και Ζαννή Στεφάνου Σκυλίτση¹.

Οι εύποροι Χιώτες κληροδότησαν δεκάδες ακίνητα στο Νοσοκομείο προκειμένου να συνεχίζεται απρόσκοπτα τὸ κοινωφελές έργο του. Σε δημοσίευμα της τοπικής εφημερίδας *Αλήθεια*, την 4^η Αυγούστου 2004, φαίνονται στην κατοχή του Νοσοκομείου 53 σπίτια, διαμερίσματα και περιβόλια. Πολλά από αυτά βρίσκονται στον ιστορικό οικισμό του Κάμπου, είναι κηρυγμένα διατηρητέα μνημεία και προστατεύονται από τις διατάξεις του Νόμου 3028/2002 «για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς».

Ο δημοσιευθείς κατάλογος του Νοσοκομείου χωρίζεται σε δύο κατηγορίες, σε κτίρια και οικόπεδα. Παρακάτω αναφέρονται όσα μπόρεσε να ταυτίσει το Διοικητικό Συμβούλιο της Τ.Ε. της Ελληνικής Εταιρείας και βρίσκονται σε κακή κατάσταση.

Από τον κατάλογο των κτιρίων:

- 1) Ιδιοκτησία Δρομοκαϊτή στην οδό Πολυτεχνείου 17, στην πόλη της Χίου. Το οικόπεδο δωρίθηκε το 1872 και το κτίριο οικοδομήθηκε με έξοδα του Ζωρζή Δρομοκαϊτή και της συζύγου του Ταρσής Φραγκοπούλου το 1879. Ενοικιάζεται το ήμισυ του ισόγειου και ολόκληρο το κτίριο καταρρέει. (ΦΩΤ.1-2-3-4)
- 2) Ιδιοκτησία Μενιάδη στην οδό Ελευθερίου Βενιζέλου 58, στην πόλη της Χίου. Το κτίριο οικοδομήθηκε το 1866 και είναι άγνωστο πότε δωρίθηκε στο Νοσοκομείο. Παραμένει ανεκμετάλλευτο. (ΦΩΤ.5-6)
- 3) Ιδιοκτησία Καλουτά στη συμβολή της λεωφόρου Αιγαίου 106 με την οδό Κοκκάλη, στην πόλη της Χίου. Το κτίριο οικοδομήθηκε μεταξύ των ετών 1895-1900 και είναι άγνωστο πότε δωρίθηκε στο Νοσοκομείο. Ενοικιάζεται το ισόγειο. Ο όροφος βρίσκεται σε κακή κατάσταση αλλά υπάρχει πιθανότητα να δωθεί στον Ιατρικό Σύλλογο για την δημιουργία μουσείου σχετικού με την ιστορία της Ιατρικής στο νησί. (ΦΩΤ.7)
- 4) Ιδιοκτησία Κοκκάλη στην οδό Μιχαήλ Λιβανού 45, στην πόλη της Χίου. Το κτίριο οικοδομήθηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Η ιδιοκτήτρια Ζηνοβία Μιχαηλνού-Κοκκάλη ίδρυσε εκεί το Μαιευτήριο Χίου, το 1934. Δώρισε το κτίριο στο Μαιευτήριο με τη διαθήκη της, το 1948. Από το Μαιευτήριο περιήλθε στο Νοσοκομείο το 1979 (Π.Δ. 583/89). Στο κτίριο, το οποίο παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα επειδή δεν έχει συντηρηθεί τα τελευταία

¹ Philip Argenti, *Libro d' Oro de la Noblesse de Chio*, 1, σελ.119, London 1955.

χρόνια, στεγάζεται το σχολείο παιδιών με ειδικές ανάγκες έως ότου ολοκληρωθούν οι μόνιμες εγκαταστάσεις του. Ο προηγούμενος διοικητής του Νοσοκομείου θέλησε να παραχωρήσει μέρος του αύλιου χώρου, ο οποίος σήμερα χρησιμοποιείται σαν χρησιμότερος χώρος στάθμευσης, σε ιδιώτη προκειμένου να οικοδομηθεί ξενοδοχείο και να υποβαθμιστεί ουσιαστικά και το κτίσμα και η δυνατότητα χρήσης του. (ΦΩΤ.8-9-10-11-12)

- 5) Ιδιοκτησία Μηλιάδη στην οδό Μιχαήλ Λιβανού 47, στην πόλη της Χίου. Το κτίριο οικοδομήθηκε από την οικογένεια Μηλιάδη στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Αγοράστηκε από την Ζηνοβία Μιχαηνού-Κοκκάλη και δωρίθηκε στο Μεαυτήριο μαζί με το προηγούμενο κτίριο. Από το Μαιευτήριο περιήλθε στο Νοσοκομείο το 1979 (Π.Δ. 583/89). Παραμένει ανεκμετάλλευτο και καταρρέει. (ΦΩΤ.13-14)
- 6) Ιδιοκτησία Μποτσάνη στην οδό Σταύρου Λιβανού 8, στην πόλη της Χίου. Το κτίριο οικοδομήθηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Δωρίθηκε στο Νοσοκομείο από τον Αλέξανδρο Βοτσάνη, το 1928. Στεγάζει στην αυλή και σε τμήμα του ισόγειου μία ταβέρνα αλλά ο όροφος είναι σε κακή κατάσταση. (ΦΩΤ.15)

Από τον κατάλογο των οικοπέδων:

- 7) Αναφέρεται σαν «αγροτεμάχιο Βίτικο». Περιβόλι παλαιότερα της οικογενείας Σγούτα, περιήλθε στην οικογένεια Βουρνού μετά το 1822 και από εκείνους στην οικογένεια Βιτιάδη ως προικώο. Βρίσκεται στην οδό Βιτιάδη, στον Κάμπο της Χίου, νότια του Ι.Ν. της Παναγίας του Παχιά. Η στέρνα και το πηγάδι με τον αξιόλογο γλυπτό διάκοσμο είναι του 18^{ου} αιώνα. Η κτηνυγμένη διατηρητέα έπαυλη Βιτιάδη οικοδομήθηκε μεταξύ των ετών 1925-1926. Δωρίθηκε στο Νοσοκομείο το 1942 από την οικογένεια Βιτιάδη. Τον Ιούνιο 2008 κόπηκαν κάποια από τα καλλωπιστικά δέντρα της αυλής, άγνωστο από ποιόν, με τη δικαιολογία πως ενοχλούσαν τους ανύπαρκτους γείτονες. Η κοπή έγινε με τέτοιο τρόπο ώστε οι κορμοί να πέσουν πάνω στο κεντρικό κλιμακοστάσιο προς τον όροφο και να το καταστρέψουν. Κάποια από τα λείψανα της σκάλας (κιονίσκοι, επίκρανα) καθώς και τμήματα από τη στέρνα έχουν κλαπεί. Το περιβόλι εκχερσώθηκε από τα εσπεριδοειδή και ενοικιάστηκε σε ιδιώτη που καλλιεργεί πατάτες. Το κτίσμα καταρρέει. (ΦΩΤ.16-17-18-19)
- 8) Αναφέρεται σαν «περιβολοχώραφο Τζίφου». Περιβόλι με εσπεριδοειδή και οικοδομή που ανήκε αρχικά στην οικογένεια Βούρου και κατόπιν στην οικογένεια Ζίφου. Βρίσκεται στην οδό Γεωργίου Στρουμπή, προέκταση της Βιτιάδη, στην περιοχή Φασολάς του Κάμπου της Χίου. Το ισόγειο οικοδομήθηκε το 1787 ενώ ο όροφος μετά το σεισμό του 1881. Είναι άγνωστο πότε περιήλθε στο Νοσοκομείο. Έχουν κλαπεί τα διακοσμητικά γλυπτά από τη στέρνα, το περιβόλι παραμένει ανεκμετάλλευτο και το κτίσμα καταρρέει. (ΦΩΤ.20)
- 9) Αναφέρεται σαν «αγροτεμάχιο Άγιου Γιάννη Βουδομάτη». Περιβόλι με εσπεριδοειδή παλαιότερα ιδιοκτησία της οικογενείας Σκυλίτση στην οδό Καλβοκορέση, ανατολικά του Ι.Ν. του Αγίου Ιωάννη Βουδομάτη, στην περιοχή Σέρμπα του Κάμπου της Χίου. Σώζεται το ισόγειο κτίσματος του 15^{ου} αιώνα σύμφωνα με χρονολόγηση της αρχιτέκτονος Κυρίας Μαρίας Ξύδα. Είναι άγνωστο πότε περιήλθε στο Νοσοκομείο. Το υπέρθυρο της αυλόπορτας με τη χρονολογία 1811 έχει κλαπεί. Τον Αύγουστο 2010 ο Δήμος Χίου κατεδάφισε τμήμα του κτίσματος. Το περιβόλι εκχερσώθηκε, παραμένει

ανεκμετάλλευτο και το κτίσμα καταρρέει. Διατηρούνται ακόμα πολύ σημαντικά τμήματα μεσαιωνικής θολοδομίας. (ΦΩΤ.21-22-23)

- 10) Αναφέρεται σαν «αγροτεμάχιο στα Λολόδεντρα». Περιβόλι με εσπεριδοειδή αρχικά της οικογενείας d' Andria. Αγοράζεται από την οικογένεια Σουρέ το 1822. Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα ο Δημήτριος Ι. Σουρές οικοδομεί την οικία που σώζεται σε σχετικά καλή κατάσταση σήμερα. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα αγοράζεται από την οικογένεια Λεμάνη και κατόπιν από την οικογένεια Φαφαλιού. Περιέρχεται κατόπιν σε κάποια τράπεζα και το 1972 στο Νοσοκομείο. Βρίσκεται στην οδό 28^{ης} Οκτωβρίου 44, στην περιοχή Γρου του Κάμπου της Χίου. Το περιβόλι εκχερσώθηκε και ενοικιάστηκε σε κτηνοτρόφο. Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χίου προβλέπει την ανέγερση σχολείου 5.000 τ.μ. στο παλιό περιβόλι, προσπάθησε να υποβαθμίσει την αξία του αρχοντικού και σε δελτίο τύπου αναφέρει πως «η κατάσταση της ιδιοκτησίας δεν συνάδει με το χαρακτηρισμό της ως έργου τέχνης και διατηρητέου μνημείου»². Το κτίριο και το περιβόλι παραμένουν ανεκμετάλλευτα. (ΦΩΤ.24-25-26)
- 11) Αναφέρεται σαν «περιβόλι Αγίου Πολυκάρπου». Πρόκειται για περιβόλι με εσπεριδοειδή και πολύ σημαντικό από ιστορικής και αρχιτεκτονικής άποψης κτίριο που διασώθηκε από τις καταστροφές της Σφαγής του 1822 και από τον Σεισμό του 1881. Αρχικά υπήρξε ιδιοκτησία της οικογενείας Σκυλίτση, η οποία οικοδόμησε τον «πύργο» στα μέσα του 18^{ου} αιώνα. Αγοράστηκε κατόπιν από την οικογένεια Καλουτά που προσέθεσε μία πτέρυγα το 1871. Βρίσκεται στην οδό Εσπερίδων, στην περιοχή Σπηλάδια του Κάμπου της Χίου, δυτικά του Ι.Ν. του Αγίου Πολυκάρπου. Σύμφωνα με τη διαθήκη του John Δημητρίου Καλουτά (†27-02-1945) η ιδιοκτησία έπρεπε να περιέλθει στο Νοσοκομείο μετά το θάνατο ης συζύγου του Αλεξάνδρας Αρτακιανού. Η Αλεξάνδρα Αρτακιανού-Καλουτά πέθανε την 1^η Ιουλίου 2006. Σύμφωνα με προφορική μαρτυρία της ανιψιάς της, Βιργινίας Βρουλιώτη, το Νοσοκομείο δεν έχει κάνει αποδοχή κληρονομιάς. Το κτήμα δεν έχει σφραγιστεί, παραμένει ανεκμετάλλευτο, το κτίριο καταρρέει και έχουν ήδη κλαπεί από αυτό κιονίσκοι, κιονόκρανα και το μαρμάρينو περίβλημα ενός τζακιού. (ΦΩΤ.27 έως 40)
- 12) Αναφέρεται σαν «περιβολοχώραφο Κουκουμαριά». Πρόκειται για το κτήμα «της Κουκουναριάς» που ανήκε στην οικογένεια Ζίφου. Βρίσκεται στην οδό Αγίου Μηνά, στην περιοχή Φασολάς, του Κάμπου της Χίου. Ο όροφος της μεσαιωνικής κατοικίας των Ζίφων κατέρρευσε στο σεισμό του 1881 αλλά σώζεται το ισόγειο, η αυλόπορτα, το πηγάδι και η στέρνα σε κακή κατάσταση. Είναι άγνωστο πότε περιήλθε στο Νοσοκομείο. Τμήμα του περιβολιού με τα εσπεριδοειδή έχει εκχερσωθεί. (ΦΩΤ.41-42-43)

Στο παρελθόν είχε συσταθεί Τμήμα Ειδικής Διαχείρισης της Περιουσίας του Σκυλιτσείου Νοσοκομείου Χίου, το οποίο όμως αγνοούμε εάν λειτουργεί σήμερα.

Η διατήρηση των ιστορικών αυτών ιδιοκτησιών προϋποθέτει την επανάχρησή τους με τρόπο βιώσιμο. Ως τέτοια χρήση θα ήταν ιδανική η κατοικία, ωστόσο σπανίως υπάρχει ανάγκη για ενοικίαση έστω και για μακρό χρονικό διάστημα μεγάλων ιδιοκτησιών της φύσεως αυτών που υπάρχουν στον Κάμπο. Οι ιδιοκτήτες που έχουν την οικονομική δυνατότητα αποκατάστασης και

² Εφημερίδα *Αλήθεια*, 21 Μαΐου 2008.

συντήρησης μιας τέτοιας ιδιοκτησίας από μεν οικονομικής πλευράς επιθυμούν τη μακροβιότητα της επένδυσής τους, από δε συναισθηματικής πλευράς πάντοτε επιθυμούν τη διασύνδεση με τις επόμενες γενεές μέσω των μακρόβιων κτηρίων, κάτι που δεν είναι εφικτό σε μια ενοικιασμένη ιδιοκτησία.

Πιο δελεαστική από επιχειρηματικής πλευράς αλλά και συμβατή από κτηριακής απόψεως παρουσιάζεται η αξιοποίησή τους ως τουριστικά καταλύματα. Τα μέχρι σήμερα λειτουργούντα τουριστικά καταλύματα στον Κάμπο εμφανίζουν ικανοποιητική ζήτηση, αν και το επίπεδο των υπηρεσιών και των υποδομών συχνά δεν είναι ικανοποιητικό. Η περίπτωση των ιδιοκτησιών του Νοσοκομείου Χίου εμφανίζει το συγκριτικό πλεονέκτημα της δυνατότητας συγκρότησης ενός δικτύου ξενώνων, οι οποίοι θα μοιράζονται τη διαθεσιμότητα, τις υπηρεσίες καθαριότητας, τροφοδοσίας, διοίκησης, κρατήσεων, διαφήμισης κλπ. Είναι διαπιστωμένο ότι ακόμη και με σωστό επιχειρηματικό σχεδιασμό μια μονάδα 6 – 8 δωματίων είναι σπάνια βιώσιμη οικονομικά. Αντίθετα, μια μονάδα ή ομάδα μονάδων που συνολικά διαθέτουν 30 – 40 δωμάτια έχει πολύ περισσότερες δυνατότητες. Τα παραπάνω, ασφαλώς, πρέπει να μελετηθούν μέσω ενός επιχειρηματικού σχεδίου.

Σε μια ορθή επιχειρηματική διαχείριση, τα κτήματα του Κάμπου, δεν θα πρέπει να μείνουν μόνο ως οικοδομήματα με μεγάλο κήπο, αλλά να αξιοποιηθούν και ως αγροτικές μονάδες. Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν παραδείγματα ορθής διαχείρισης, τα οποία, ενδεχομένως, σε μεγαλύτερη κλίμακα να είναι ελκυστικότερα οικονομικά.

Η Τοπική Επιτροπή προτείνει την διάσωση των ιδιοκτησιών του Νοσοκομείου Χίου μέσω της αξιοποίησης τους ως δικτύου τουριστικών καταλυμάτων, χωρίς να αποκλείεται και αποκατάσταση ορισμένων από αυτά ως κατοικιών. Ο φορέας διαχείρισης θα μπορούσε να ανήκε στο Νοσοκομείο Χίου, αλλά στην Ελληνική πραγματικότητα είναι πιο ρεαλιστικό να είναι μια ιδιωτική εταιρεία με μεράκι και τεχνογνωσία. Με αυτό τον τρόπο τα μνημεία θα διασωθούν, οι ιδιοκτησίες θα καταστούν επισκέψιμες στο κοινό, το Νοσοκομείο Χίου θα διασφαλίσει κάποιο εισόδημα και θα διατηρήσει συντηρημένες τις ιδιοκτησίες του σε βάθος χρόνου. Σε περίπτωση, μάλιστα, μιας επιτυχούς λειτουργίας του σχήματος η υπεραξία των ιδιοκτησιών ως επιχειρηματικών μονάδων θα είναι πολύ σημαντική στο τέλος της περιόδου ενοικίασης.

Οι ιδιοκτησίες του Νοσοκομείου μέσα στην πόλη της Χίου απαιτούν μια διαφορετική διαχείριση. Χωρίς να αποκλείεται η τουριστική τους αξιοποίηση, είναι πιθανόν εξίσου εφικτή η επανάχρησή τους ως κατοικιών, καταστημάτων, γραφείων και άλλων αστικών χρήσεων. Αξίζει να μελετηθεί η δυνατότητα διατήρησης ενός από τα αρχοντικά ως επισκέψιμου μνημείου, μιας και μέχρι σήμερα δεν υπάρχει κανένα επισκέψιμο αρχοντικό, παρ' ότι η ζήτηση είναι σημαντική.

Η σημερινή κατάσταση των ιστορικών ιδιοκτησιών του Νοσοκομείου Χίου, είτε λόγω της αδράνειας των διοικήσεων, είτε λόγω της πολιτικής του Ελληνικού Κράτους, είτε λόγω των επί μακρόν συσσωρευμένων νομοθετικών αγκυλώσεων είναι αφ' ενός μεν προσβολή στη μνήμη των διαθετών αφ' εταίρου δε ανόητη αδρανοποίηση σημαντικών πόρων. Η Τοπική Επιτροπή της Ελληνικής Εταιρείας, όπως και μεγάλο μέρος της Χιακής κοινωνίας αναμένουν εδώ και πολύ καιρό μια κίνηση αποτελεσματικής.

Βασίλης Αγιαννίδης	Μανώλης Βουρνούς
Πρόεδρος Τ.Ε. Ελληνικής Εταιρείας	Γραμματέας Τ.Ε. Ελληνικής Εταιρείας